

Näyttötutkinnon perusteet

**PÄIHDETYÖN
AMMATTITUTKINTO
2007**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Dno 4/011/2007
MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**
Päivämäärä **5.3.2007**
Voimassaoloaika
1.4.2007 alkaen toistaiseksi
Säännökset, joihin toimivalta
määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
Kumoaa määräyksen nro **55/011/2000**

PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt päihdetyön ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.4.2007 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Opetusneuvos

Soila Nordström

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintasuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
A.	PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	
	1 § Päihdetyön perusteet	10
	a) Ammattitaitovaatimukset	10
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	10
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	16
	2 § Päihdetyön ammatillinen toiminta	16
	a) Ammattitaitovaatimukset	16
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	16
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	23
	3 § Moniammatillinen toiminta päihdetyössä	24
	a) Ammattitaitovaatimukset	24
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	24
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	27
B.	VALINNAISET TUTKINNON OSAT	
	4 § Päihdetyön psykososiaalinen lähestymistapa	28
	a) Ammattitaitovaatimukset	28
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	28
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	31
	5 § Kristillinen päihdetyö	32
	a) Ammattitaitovaatimukset	32
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	32
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	35

6 §	Myllyhoito®	36
	a) Ammattitaitovaatimukset	36
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	36
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	40
7 §	Järjestötyö päihdehuollossa.	41
	a) Ammattitaitovaatimukset	41
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	41
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	45
8 §	Ehkäisevä päihdetyö.	45
	a) Ammattitaitovaatimukset	45
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	45
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	48
9 §	Yrittäjäys	48
	a) Ammattitaitovaatimukset	48
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	48
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	50
Liite	Päihdetyön ammattitutkinnon suorittaneen ammattialan ja ammattitaidon kuvaus	51

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattialan hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittämistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammatti-pätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkintosuoritukset järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyyppitys, jonka katsotaan parhaiten sopivan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintaitojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehdoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on järjestettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Tutkintosuoritusten arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä

ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Huomio tulee kiinnittää työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Päihdetyön ammattitutkinto on tarkoitettu henkilöille, joilla on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammatillisen perustutkinnon tasoiset tiedot ja taidot, noin kolme vuotta työkokemusta alalta ja lisäksi täydentäviä ja syventäviä opintoja.

Päihdetyön ammattitutkinto muodostuu kolmesta (1 – 3) pakollisesta tutkinnon osasta ja kuudesta valinnaisesta tutkinnon osasta (4 – 9). Tutkinto on valmis, kun pakolliset tutkinnon osat ja kaksi valinnaista tutkinnon osaa on suoritettu hyväksytysti.

Päihdetyön ammattitutkinnon pakolliset tutkinnon osat ovat:

1. Päihdetyön perusteet
2. Päihdetyön ammatillinen toiminta
3. Moniammatillinen toiminta päihdetyössä.

Valinnaiset tutkinnon osat ovat:

4. Päihdetyön psykososiaalinen lähestymistapa
5. Kristillinen päihdetyö
6. Myllyhoito®
7. Järjestötyö päihdehuollossa
8. Ehkäisevä päihdetyö
9. Yrittäjäyys.

PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNON OSAT

Kuva 1. Päihdetyön ammattitutkinnon osat.

PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Päihdetyön ammattitutkinnon ammattitaitovaatimusten ja kriteereiden tason kuvaamisessa käytetään nousevaa porrastusta: tietää, tuntee, osaa, ymmärtää, hallitsee, soveltaa.

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

1 § Päihdetyön perusteet

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdetyötä määrittävää ja ohjaavaa säädöstä.</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ohjaavien säädösten tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee seuraavien voimassa olevien säädösten tavoitteet ja sisällön päihdetyön näkökulmasta: <ul style="list-style-type: none"> – Kansanterveyslaki (28.1.1972/66) – Sairausvakuutuslaki (21.12.2004/1224) – Sosiaalihuoltolaki (17.9.1982/710) – Erikoissairaanhoidonlaki (1.12.1982/1062) – Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä (13.6.2003/497) – Suomen perustuslaki (11.6.1999/731) 2. luku • osaa seurata sosiaali- ja terveydenhuoltoa määrittävien säädösten muutoksia. <p>Päihdetyötä koskevan lainsäädännön tuntemus</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee seuraavien voimassa olevien säädösten tavoitteet ja keskeisen sisällön: <ul style="list-style-type: none"> – Päihdehuoltolaki (17.1.1986/41)

	<ul style="list-style-type: none"> – Päihdehuoltoasetus (29.8.1986/653) – Raittiustyölaki (19.11.1982/828) – Raittiustyöasetus (4.3.1983/233) – Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus-, korvaus- ja ylläpito- hoidosta eräillä lääkkeillä (15.4.2002/289) • tuntee seuraavien voimassa olevien säädösten tavoitteet ja keskeisen sisällön päihdetyön näkökulmasta: <ul style="list-style-type: none"> – Mielenterveyslaki (14.12.1990/1116) – Lastensuojelulaki (3.8.1983/683) – Tartuntatautilaki (25.7.1986/583) – Alkoholilaki (8.12.1994/1143) – Huuhausainelaki (17.12.1993/1289) – Huuhausaineasetus (30.12.1993/1603) – Rikoslaki (19.12.1889/39) luku 50 – Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (13.8.1976/693) • osaa seurata päihdetyötä määrittävien säädösten muutoksia.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee riippuvuusilmiön.</p>	<p>Riippuvuuden kehittymisen ja riippuvuudesta irtautumisen selitysmallien tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee erilaisia riippuvuuden kehittymisen selitysmalleja mm. biologisgeneettisen, psykodynaamisen, kognitiivisen ja yhteiskuntatieteellisen selitysmallin • ymmärtää kulttuuristen ja yhteiskunnallisten, ihmisen persoonallisuuden ja sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden sekä biogeneettisten tekijöiden yhteyden riippuvuuden kehittymiselle ja riippuvuudesta irtautumiselle

	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja perustelee oman näkemyksensä riippuvuuden kehittymisestä ja siitä irtautumisesta. <p>Riippuvuuden ilmenemismuotojen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee riippuvuuksien ilmenemismuotoja mm. päihde-, peli-, netti- ja seksiriippuvuus • tietää muun pakonomaisen käyttäytymisen ilmenemismuotoja ja niiden aiheuttamia haittoja ihmiselle ja hänen lähiympäristölleen. <p>Päihdyttävien aineiden ja niiden vaikutuksen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää yleisimmin käytettäviä päihdyttäviä aineita ja niiden kerta- ja pitkäaikaiskäytön vaikutuksia • tuntee päihde- ja monipäihdekäytön sosiaalisia ja yhteisöllisiä, fyysisiä, psyykkisiä ja henkisiä vaikutuksia ihmiseen ja hänen lähiympäristöönsä.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää ammatillisen päihdetyön yhteiskunnallisen sidonnaisuuden.</p>	<p>Päihteiden käytön ja päihdetyön historian sidonnaisuus nykytilaan ja tulevaisuuteen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee päihteiden käytön ja päihdetyön yhteydet yhteiskuntaan ja vallitsevaan kulttuuriin • tuntee päihteiden käytön sosiaalisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia • ymmärtää päihdetyön haasteita ja päihdetyön toteuttamisen reuna-ehdoita.

Tieteelliseen näyttöön ja kokemukseen perustuvan päihdetyön näkökulmien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- osaa tarkastella kriittisesti päihdekäytön vaikutuksia ja päihdehoidon vaikuttavuutta sekä tieteellisen näyttöön että laajaan käytännön kokemukseen perustuvan tiedon näkökulmista.

Päihdetyön yhteiskunnallisen oikeutuksen ymmärtäminen

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää päihdetyön merkityksen osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita
- tuntee ristiriitoja, jotka syntyvät hoidon priorisoinnin periaatteiden ja hoitoon pääsyn oikeutuksen välille
- osaa hyödyntää potilas- ja sosiaali-asiamiesten sekä järjestöjen päihde-, vammais- ja kriminaali-asiamiesten palveluita
- osaa arvioida päihdetyön kehittämistarpeita.

Päihdetiedotuksen toimintamallien ja periaatteiden tunteminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa arvioida median päihdetiedotusta ja omaa päihteistä ja päihdetyöstä viestimisen tapaansa.

Päihdetyön ohjelmien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tietää oman läänin ja tuntee oman kunnan päihdepoliittiset ohjelmat ja päihdestrategiat
- tietää seuraavien ohjelmien keskeiset tavoitteet:
 - Euroopan alkoholiohjelma
 - EU:n huumausainestrategia
 - Kansallinen alkoholiohjelma

	<ul style="list-style-type: none"> – Kansallinen huumestrategia – Sosiaali- terveydenhuollon tavoite- ja toimenpideohjelma <p>Päihdetyötä linjaavien ohjeiden ja suositusten tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja tuntee ajankohdattaiset hoito- ja laatusuositukset kuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ehkäisevän päihdetyön laatu-kriteerit • Päihdepalvelujen laatusuositukset • Alkoholiongelmaisen käypä hoito-suositus • Huumeongelmaisen käypä hoito-suositus • Nikotiiniriippuvuuden käypä hoito-suositus • Vankeinhoidon päihdestrategia.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee toiminnassaan ammattieettisen päätöksenteon.</p>	<p>Toimintaa ohjaavan ihmiskäsityksen tunnistaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää naturalistisen, humanistisen, holistisen ja kristillisen ihmiskäsityksen tavan jäsentää ihmistä • tunnistaa oman käsityksensä ihmisestä ja ymmärtää sen merkityksen päihdetyön toteuttamisessa. <p>Eettisten periaatteiden tunteminen päihdetyössä</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ETENE:n eettiset suositukset ja osaa kuvata niiden mukaista toimintaa päihdetyössä • tuntee sosiaali- ja terveystieteen sekä muiden päihdetyötä eri aloilla tekevien ammattikuntien eettisiä ohjeita ja arvioi niiden mukaisesti päihdetyötä ja omaa toimintaansa • tunnistaa eettisten periaatteiden noudattamisen ja toiminnan välisiä ristiriitoja ja keskustelee niistä työyhteisössä • arvioi oman arvoperustansa eettisyyttä.

	<p>Eettisten periaatteiden mukainen toiminta</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa vallankäyttötilanteita päihdetyössä • toimii moraalisesti perustellusti ristiriitaisessa tilanteessa • tunnistaa ja perustelee omaa toimintaansa eettisten periaatteiden pohjalta.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdepalvelujärjestelmän osana sosiaali- ja terveydenhuollon yleistä palvelujärjestelmää.</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisen palvelujärjestelmän tuntemus</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalvelut • tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden jakaantumisen kunnallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin palveluihin. <p>Päihdepalvelujärjestelmän tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee terveyttä edistävän ja ehkäisevän päihdetyön, varhaisvaiheen päihdetyön ja korjaavan päihdetyön tasot ja niitä toteuttavia toimijoita • tuntee päihdepalvelujärjestelmän eri toimijoiden tehtävät, vastuunjaon ja toiminnan tavoitteet.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun omasta toiminnastaan, osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja realistisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • tunnistaa päihteisiin ja niiden

	<p>käyttöön liittyviä asenteitaan ja arvioi asenteidensa ja arvojensa merkitystä ammatillisessa päihdetyössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oman elämänsä merkityksen päihdetyöhön hakeutumisen motiiveihin.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Päihdetyön perusteet -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa. Työskentelyn tulee sisältää asiakastilanteissa toimimista. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat erilaiset ehkäisevän päihdetyön, hoito- ja kuntoutustyötä tekevät päihdetyön yksiköt sekä päihdeettömyyttä tukevat yksiköt kuten päivätoimintakeskukset ja tuettu asumistoiminta.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia ja perustella toimintaansa todellisissa asiakastyön tilanteissa ja työympäristössä.

Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

2 § Päihdetyön ammatillinen toiminta

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdetyötä määrittävää ja ohjaavaa säädöstä.</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijää ja työn tekemistä määrittävän lainsäädännön tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee seuraavien voimassa olevien säädösten tavoitteet ja sisällön siltä osin kuin ne määrittävät päihdetyön ammatillista toimintaa: <ul style="list-style-type: none"> – Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (28.6.1994/559) – Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (29.4.2005/272)

- Valtakunnallinen opas lääkeshoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:32)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621)
- Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (12.11.1999/1030)
- Hallintolaki (6.6.2003/434)
- Henkilötietolaki (22.4.1999/523)
- Työturvallisuuslaki (23.8.2002/738)
- osaa seurata sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijää ja työn tekemistä määrittävien säädösten muutoksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan asemaa ja oikeuksia määrittävän lainsäädännön tunteminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee seuraavien voimassa olevien säädösten tavoitteet ja sisällön siltä osin kuin ne määrittävät päihdetyön asiakkuutta:
 - Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785)
 - Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812)
 - Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (15.7.2005/566)
 - Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa n:o 290/2002.

<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdetyön keskeisiä lähestymistapoja ja projektityön päihdetyön toimintamuotona.</p>	<p>Päihdetyön keskeisten lähestymistapojen tunteminen Tutkinnon suorittaja tuntee pääpiirteissään</p> <ul style="list-style-type: none"> • psykososiaalisen • kristillisen • Myllyhoito® ja • ehkäisevän päihdetyön lähestymistavat, niiden toteuttajatahoja ja toimintaympäristöjä. <p>Projektityön merkityksen ymmärtäminen päihdetyössä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee projektityön luonteen • tietää projektityön merkityksen päihdetyössä yksilön ja yhteiskunnan kannalta päihdetyön kehittämisessä.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee suunnitelmallisen hoito-, kuntoutus- ja auttamistyön päihdetyössä.</p>	<p>Tieteelliseen näyttöön ja käytännön kokemukseen perustuvan päihdetyön tiedon soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään sekä tieteelliseen näyttöön perustuvan päihdetyön että laajan käytännön kokemuksen perusteella tehtävän päihdetyön tietoa ja osaamista. <p>Ohjauksellisen päihdetyön työotteen hallitseminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee päihteiden käytön puheeksi ottamisen, suurkulutuksen varhaisen tunnistamisen ja mini-intervention • osaa hyödyntää erilaisia testejä, mm. puhallus- ja virtsatestit ja päihdekäyttöä kuvaavia kyselyitä sekä päihdekäyttöä ilmaisevien laboratoriotutkimusten tuloksia ohjauksessaan • osaa arvioida asiakkaan tuen tarpeen ja tarvittaessa ohjata asiakasta

tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Hoidollisten väliintulojen hallitseminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa kuunnella aktiivisesti ja empaattisesti, keskustella provosoitumatta ja asiakasta motivoiden
- osaa käyttää hoidollisia väliintuloja ammatillisen päihdetyön tavoitteita edistävästi: kysymyksiä, myötäelävää vastakkainasettelua, huomautuksia, kannustuksen ja kiinnostuksen osoittamista, selventämistä, hiljaisuuden tietoista käyttämistä, puhumista ja tulkintoja
- ymmärtää ilmeiden ja eleiden sekä tilan- ja ajankäytön merkityksen
- tunnistaa omia vastatunteitaan ja toisten tunteita, tiedostaa niiden merkityksen ja ottaa huomioon niitä erilaisissa ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa.

Yksilöllisen palvelun, ohjauksen, tuen, hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arviointi ja ohjaus

Tutkinnon suorittaja

- osaa arvioida asiakkaan yksilöllisen palvelun, ohjauksen, tuen, hoidon ja kuntoutuksen kokonaistarvetta yhdessä muun työryhmän kanssa
- osaa arvioida asiakkaan elämisen ympäristön ja elämänvaiheen merkitystä hoidon tarpeen osana
- tunnistaa päihteiden käytön vaikutuksia asiakkaan fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan sekä sosiaaliseen tilanteeseen
- hallitsee asiakkaan hoidon aloittamiseen liittyvät toimenpiteet ja hoitosopimuksen tekemisen.

Tiedonhankinta ja -käsittelytaidot

Tutkinnon suorittaja

- osaa hankkia monipuolista tietoa ja arvioida kriittisesti tiedon lähteen luotettavuutta sekä välittää sitä sekä suullisesti että kirjallisesti
- osaa kirjata tietoa tietosuojasta huolehtien
- osaa käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa, sähköpostia ja Internetiä ja hänellä on valmius käyttää tavallisimpia potilastietojärjestelmiä.

Yksilöllisen palvelun, ohjauksen, tuen, hoidon ja kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia hoito- ja kuntoutussuunnitelman yhdessä muun työryhmän kanssa
- osaa tukea asiakkaan omia kuntoutumistavoitteita
- osaa käyttää erilaisia hoito- ja kuntoutusketjuja asiakkaan hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa
- osaa osaltaan varmistaa hoidon ja kuntoutuksen jatkuvuuden
- tietää verkostokartan ja sukupuun käytön merkityksen asiakkaan kuntoutumisen tukena
- osaa toimia motivoivan haastattelun periaatteiden mukaisesti
- tuntee ryhmädynamiikan, ryhmän kehitysvaiheet ja hallitsee ryhmän ohjaamisen perustaidot
- tuntee yhteisöhoidon periaatteet ja suurryhmäilmiöt sekä osaa soveltaa tietojaan päihdetyössä
- tuntee erilaisia vertaistuen muotoja ja osaa ohjata asiakasta käyttämään vertaistukea tarkoituksenmukaisesti
- osaa arvioida työskentelyä ja sen tuloksia sekä asiakkaan että työyhteisön lähtökohdista.

	<p>Vuorovaikutuksellinen osaaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa yksilö- ja ryhmähoidon periaatteita: asiakaslähtöisyys, yhteyden luominen, työskentelyn kohdentaminen nykyhetkeen ja tulevaisuuteen, etäisyyden ja läheisyyden tietoinen säätely • ymmärtää impulsiivisen toiminnan, siirtovaikutuksen ja halkomisen merkityksen • tunnistaa elämäntaidollisia kysymyksiä, näköalattomuutta, tulevaisuuden uskon puutetta • osaa arvioida asiakkaan perheen ja/ tai läheisten voimavaroja sekä avun ja tuen tarvetta.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia itsensä, asiakkaiden ja toimintaympäristönsä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtien.</p>	<p>Toimintaympäristön turvallisuudesta huolehtiminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää fyysisen ympäristön merkityksen turvallisuustekijänä sekä yksin- ja työparityöskentelyn tarkoituksenmukaisen soveltamisen • tuntee tartuntavaarat, hepatiitin ja HIV:n tartuntamekanismit ja osaa suojautua tartuntavaaroilta • tuntee oman ammattitaitonsa rajat ennakoidessaan turvallista työskentelyä. <p>Uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa toimiminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteiden toimintamenettelyn ja osaa toimia niissä turvallisesti ja arvioida yhdessä työryhmän kanssa toiminnan tarkoituksenmukaisuutta.

	<p>Ensiavun osaaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee hätäensiavun ja sairauskohtausten ensiavun • tuntee vammamekanismin ja hallitsee loukkaantuneen tutkimisen ja tarkkailun • hallitsee myrkytysten ensiavun ja päihdeasiakkaan erityisensiavun. <p>Perushoidon ja -hoitotoimenpiteiden osaaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii aseptisesti • osaa tarkkailla hengitystä, verenkiertoa ja kehonlämpöä • osaa mitata pulssin, verenpaineen, lämmön ja verensokerin • osaa seurata asiakkaan nestetasapaino- ja ravitsemustilaa • osaa tutkia virtsaa testiliuskoilla. <p>Lääkehoidon perusteiden hallitseminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee lääkehoidon saamansa lääkehoidon koulutuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammatti- ja tervyytensä mukaisesti tai sosiaali- huollossa ja lääkehoidon epätyypillisillä alueilla toteutettavan lääkehoidon vaatimusten mukaisesti • noudattaa toiminnassaan säädösten mukaisia työyhteisökohtaisia lääkehoidon toteuttamisen periaatteita (Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa, Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:32).
<p>Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia tarkoituksenmukaisesti omasta ja työyhteisönsä työhyvinvoinnista.</p>	<p>Työhyvinvoinnista huolehtiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ja tunnistaa päihdetyön kuormittavuustekijöitä ja tietää

	<p>työterveyshuollon palveluita ja työhyvinvointia edistävää toimintaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee perehdytyksen, työn-ohjauksen, kehityskeskustelun, koulutuksen sekä työaika- ja työtehtäväjärjestelyjen mahdollisuudet yksittäisen työntekijän työhyvinvoinnin edistäjänä • ymmärtää täydennyskoulutuksen merkityksen ammattitaidon kehittämisessä työntekijän oikeutena ja velvollisuutena.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida työtään ja kehittämistarpeitaan.</p>	<p>Oman työn arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa perustellen arvioida omaa toimintaansa, käyttää vertaisarviointia, ottaa palautetta vastaan ja hyödyntää sitä kehittämisessään • tunnistaa oman elämänhistoriansa merkityksen ammatillisessa kehittämisessään • osaa perustellen arvioida yhteistyötaitojaan sekä työyhteisönsä toimintaa ja sen kehittämistarpeita • ymmärtää oman suhtautumisensa päihdeongelmaan ja siihen liittyvien selviytymisprosessien pitkäkestoisuuden vaikutuksen työssä jaksamiseen • tunnistaa työnohjauksen välttämättömyyden päihdetyössä, ymmärtää sen merkityksen päihdetyön laadun ja oman ammattitaitonsa kehittäjänä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Päihdetyön ammatillinen toiminta -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ammatillista päihdetyötä toteuttavassa yksikössä. Työskentelyn on sisällettävä asiakastilanteissa toimimista.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia ammatillisesti ja perustella toimintaansa ammatillista työtä ohjaavien säädösten, toimintaperiaatteiden ja työskentelytapojen pohjalta.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän

näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Ensiavun osaamisen osoittamiseksi soveltuu tutkinnon suorittajan voimassa oleva EA2 -todistus. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi tulee toteuttaa kolmikantaisesti, työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arvioinnin jälkeen.

3 § Moniammatillinen toiminta päihdetyössä

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää moniammatillisen työn keskeiset periaatteet ja merkityksen ja osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä päihdetyön toimintaympäristössä.</p>	<p>Moniammatillisen yhteistyön merkityksen ymmärtäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee moniammatillisen yhteistyön tarkoituksen ja tavoitteen päihdetyössä • osaa arvioida moniammatillisen yhteistyön tarkoituksenmukaista käyttöä ja mahdollisuuksia asiakas-kohtaisesti ja hyödyntää eri asiantuntijoiden osaamista • tuntee kontrollipoliittisten toimenpiteiden ja huume- ja päihderikosten rikosseuraamuksien merkityksen päihdetyön käytön ehkäisemisessä • tunnistaa moniammatillisen yhteistyön esteitä ja pyrkii toimimaan omalta osaltaan yhteistyötä edistävästi. <p>Moniammatillisessa yhteistyössä toimiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää ja osaa kuvata moniammatillisen toiminnan muotoja • ymmärtää moniammatillisessa yhteistyössä eri toimijoiden vastuita, rooleja ja työnjakoa • ymmärtää ammattiryhmien erityisosaamisen painottumisen eri

	<p>toimintaympäristöissä osana kokonaisvaltaista päihdetyötä</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen viittekehyyksen painottamisen suhteessa toimintaympäristöön ja asiakkaan tilanteeseen.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdekäytön laaja-alaiset haitat ja niiden keskinäiset yhteydet. Tutkinnon suorittaja osaa hyödyntää sekä eri ammattiryhmien että eri toimijoiden osaamista ja asiantuntemusta asiakkaan hoidon ja kuntoutuksen edistämiseksi.</p>	<p>Laaja-alaisten päihdehaittojen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee päihteiden käyttöön liittyviä eritasoisia sosiaalisia haittoja • tuntee päihteiden käytön yhteyttä asunnottomuuteen, työttömyyteen, työkyvyttömyyteen, toimeentulon vähäisyyteen ja toimeentulon väkivallan uhkaan, rikollisuuteen, tapaturmiin, ihmishuhdehankkeisiin, lähisuhdeväkivaltaan ja lastensuojelun tarpeeseen • tuntee päihteidenkäytön seurauksena syntyneitä terveydellisiä haittoja, sairauksia ja niiden oireita • tunnistaa päihteidenkäytön lopettamisesta johtuvia fyysisiä ja psyykkisiä vieroitusoireita • osaa arvioida psyykkisten häiriöiden mm. unihäiriöiden, masentuneisuuden ja itsetuhoisuuden, psykoosien ja delirium tremensin vaaraa ja vakavuutta • tuntee yleisimmät fyysiset päihdesairaudet, niiden oireet ja osaa arvioida oireiden vakavuutta • tunnistaa asiakkaan palvelujen tarpeen ja osaa hyödyntää eri ammattiryhmien ja toimijoiden asiantuntija-arvioita ja konsultaatiota.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee eri elämäntilanteisiin ja -tilanteisiin liittyviä päihteiden käytön erityispiirteitä ja päihdetyön erityiskysymyksiä.</p>	<p>Eri elämäntilanteisiin ja -tilanteisiin liittyvän päihteiden käytön erityispiirteiden tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee eri ikävaiheisiin liittyviä

- päihdeiden käytön erityispiirteitä ja päihdetyön erityiskysymyksiä
- tuntee työpaikoiltaan hoitoon ohjattujen, raskaana olevien, lainrikkojien, vammaisten, mielen-terveyden häiriöistä kärsivien, monidiagnoosiasiakkaiden ja sukupuoleltaan tai seksuaalisesti moninaisesti suuntautuneiden asiakkaiden päihdetyön erityiskysymyksiä
 - osaa toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen palvelujärjestelmän sekä muiden päihdeasiakkaan kanssa työskentelevien toimijoiden kanssa esim. työvoimaviranomaiset, rikosseuraamusala, vapaaehtois- ja vertaistoimijat, järjestöt ja seurakunnat.

Päihdetyössä käytettävien eri hoitomuotojen tunteminen

Tutkinnon suorittaja

- tietää päihdehoidossa käytettäviä keskeisiä terapiamenetelmiä mm. kognitiivinen käyttäytymisterapia, ratkaisukeskeinen terapia, systemiteoreettinen terapia ja supportiivinen terapia
- tietää päihdehoidossa käytettäviä keskeisiä lääkkeettömiä hoito- ja kuntoutusmuotoja esim. akupunktio, 12 askeleen toipumisohjelma ja muut vertaisryhmät, luovat ja toiminnalliset menetelmät
- tietää päihdehoidossa käytettävien lääkkeellisten hoito-ohjelmien (nikotiinikorvaushoito, raittiutta tukevat lääkevalmisteet, katkaisuhoito, kyllästyshoito, korvaushoito, ylläpitohoito) periaatteet ja ymmärtää lääkeshoidon osana kokonaisvaltaista hoitoa ja kuntoutusta
- osaa toimia oman ammattitaitonsa rajoissa erilaisia hoitomuotoja toteuttavissa työryhmissä.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää osaamistaan moniammatillisessa yhteistyössä.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa ottaa vastuun omasta toiminnastaan, osaa arvioida omaa toimintaansa moniammatillisen yhteistyön tekijänä kriittisesti ja realistisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • osaa arvioida yhteistyön toteutumista ja toiminnan kehittämistarpeita.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Moniammatillinen toiminta päihdetyössä -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja työympäristössä. Työskentelyn tulee sisältää asiakastilanteissa toimimista. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat moniammatillista päihdetyötä toteuttavat ehkäisevän päihdetyön, hoito- ja kuntoutustyötä tekevät päihdetyön yksiköt.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakaslähtöisesti moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

B. VALINNAISET TUTKINNON OSAT

4 § Päihdetyön psykososiaalinen lähestymistapa

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee psykososiaalisen lähestymistavan mukaisen päihdetyön periaatteet ja toimintaympäristöt.</p>	<p>Psykososiaalisen lähestymistavan periaatteiden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää riippuvuuden kehittymisen ja siitä selviytymisen prosessiluonteen• ymmärtää muutoksen vaihemallin ja retkahduksen merkityksen oppimiskokemuksena• ymmärtää asiakkaan roolin ja vastuun oman elämänsä asiantuntijana ja muutoksen toteuttajana• osaa asettaa toimintansa tavoitteet asiakkaan tavoitteista käsin• osaa ottaa huomioon asiakkaan kokonaistilanteen ja ymmärtää sen merkityksen toipumisprosessissa• ymmärtää monitieteellisen tiedon merkityksen hoidon toteuttamisessa. <p>Psykososiaalisen päihdetyön tunteminen eri toimintaympäristöissä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää psykososiaalisen lähestymistavan mukaisen päihdetyön laaja-alaisuuden eri päihdetyön toimintaympäristöissä• tuntee päihdetyön palveluketjun yhteistyötahoineen hoidon ja kuntoutuksen laadun takaajana• ymmärtää psykososiaaliseen päihdetyöhön sisältyvän ennaltaehkäisevän työn.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia psykososiaalisen päihdetyön erityispiirteiden mukaisesti.</p>	<p>Psykososiaalisen päihdetyön erityispiirteiden mukainen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee erilaisia haastattelutekniikoita ja osaa niiden avulla kerätä tietoa

	<p>asiakkaasta ja hänen verkostostaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee hoidon tavoitteen määrittelyn yhteistyössä asiakkaan kanssa hänen ehdoillaan ja elämäntilanteeseensa sovittaen • ymmärtää hyödyntää retkahduksen osana asiakkaan kuntoutumisen tukemista • osaa toimia motivoivan haastattelun menetelmän periaatteiden mukaisesti asiakastyössä • ymmärtää menetelmän asiakaskeskeisyyden • ymmärtää, että motivoituminen syntyy vuorovaikutuksessa • ymmärtää, että ongelman kieltäminen on puolustusmekanismi • ymmärtää leimautumisen korostamattomuuden • ymmärtää henkilökohtaisten valintojen ja vastuun merkityksen • ymmärtää avointen ja suljettujen kysymysten eron • osaa soveltaa omaa toimintaansa asiakkaan muutosvaiheen mukaisesti • osaa tarvittaessa ohjata asiakkaan muiden palvelujen piiriin.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee vuorovaikutuksellisen hoitotyön.</p>	<p>Vuorovaikutuksellisessa hoitosuhteessa toimiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa luoda vuorovaikutuksellisen hoitosuhteen ja toimia siinä • tunnistaa ja erottaa toisistaan omat ja asiakkaan arvot ja asenteet • osaa toimia asiakaslähtöisesti • ymmärtää yksilövastuisen hoitotyön pääperiaatteet. <p>Teoreettisten viitekehysten tuntemus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ainakin kaksi seuraavista hoidollisen vuorovaikutuksen

	<p>viitekehyksistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kognitiivinen lähestymistapa – Psykodynaaminen lähestymistapa – Ratkaisukeskeinen lähestymistapa – Systeminen lähestymistapa – Yhteisöhoitollinen lähestymistapa – Kahdentoista askeleen hoito – Jokin luovista terapioista (esim. psyko-/sosiodraama-, kuvataide-, kirjallisuus-, musiikki- ja tanssi-terapia) <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää erilaisten hoidollisten viitekehysten ja työtapojen käytön ja niiden yhdistämisen merkityksen hoidon toteuttamisessa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa asiakkaan sosiaaliset verkostot huomioon osana psykososiaalista päihdetyötä.</p>	<p>Asiakkaan läheisten huomioon ottaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää asiakkaan lähiverkoston merkityksen • osaa toimia läheisten tapaamisissa tasavertaisesti huomioiden eri osapuolien näkemykset • osaa tukea läheisiä ja huomioida heidän jaksamistaan ja osaa tarvittaessa ohjata tuki- ja hoitopalveluiden piiriin • osaa toimia yhteistyössä asiakkaiden verkostojen kanssa. <p>Verkostokokousosaaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee verkostokokouksen rakenteen • osaa perustella verkostokokouksen merkityksen asiakkaalle • ymmärtää verkostokokoukseen osallistujana oman roolinsa asiakkaan verkostossa ja osaa toimia siinä oman yksikkönsä edustajana.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee ryhmähoidon käytön psykososiaalisessa päihdetyössä.</p>	<p>Ryhmähoidon tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ryhmähoidon moninaisuu-

	<p>den psykososiaalisessa päihdetyössä ja ymmärtää erilaisten ryhmien merkityksen ja tavoitteenasettelun</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia työryhmän jäsenenä ryhmähoidon toteuttamiseen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia moniammatillisessa työryhmässä ja/tai työyhteisössä.</p>	<p>Moniammatillinen yhteistyö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kehittää omaa toimintaansa työryhmän ja työyhteisön jäsenenä • osaa toimia oman ammattinsa edustajana moniammatillisessa työryhmässä • osaa osallistua työryhmän jäsenenä asiakkaan hoidon suunnitteluun ja toteutukseen hoidollisessa ja kuntouttavassa työyhteisössä ja eri toimijoiden kanssa • osaa tehdä sopimuksia ja sitoutua niiden noudattamiseen toisten mielipiteitä kunnioittaen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida psykososiaalisen päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun omasta toiminnastaan • osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja realistisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • tunnistaa omat arvonsa ja periaatteensa ja ymmärtää niiden vaikutuksen toimintaansa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Päihdetyön psykososiaalinen lähestymistapa -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa psykososiaalisen lähestymistavan työtilanteissa. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat esimerkiksi A-klinikkasäätiön ja kunnallisten A-klinikkatoimien yksiköt, psykiatrisen terveydenhuollon yksiköt, joissa hoidetaan päihdeongelmaisia sekä muut psykososiaalista päihdetyötä toteuttavat hoitopaikat.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia ja perustella toimintaansa todellisissa asiakastyössä tapahtuvissa vuorovaikutus-tilanteissa psykososiaalista lähestymistapaa toteuttavissa työyhteisöissä.

Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttö-tutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

5 § Kristillinen päihdetyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee kristillisen päihdetyön periaatteet ja toimintaympäristöt.</p>	<p>Kristillisen päihdetyön periaatteiden tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee kristillisen päihdetyön raamatulliset lähtökohdat • tuntee kristillisen ihmiskäsityksen merkityksen kristillisessä päihdetyössä • ymmärtää sielunhoidon ja ripin merkityksen • ymmärtää hiljentymisen ja rukouksen merkityksen • ymmärtää vertaistuen merkityksen • tuntee yhteisöllisyyden, anteeksiannon ja armon kokemuksen merkityksen. <p>Kristillisen päihdetyön toimintaympäristöjen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee kristillisen päihdetyön kentän • tuntee KDY:n (Kirkon Diakonia- ja Yhteiskuntatyön keskuksen) tekemän päihde- ja kriminaaliryöstön • tuntee päihdetyötä tekevien kristillisten järjestöjen sekä vapaiden hengellisten suuntausten toimintatapoja sekä ymmärtää niiden merki-

	<p>tyksen kristillisen päihdetyön toimintaympäristössä.</p>
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee kristillisen ev.lut. kirkon päihdestrategian.</p>	<p>Kirkon päihdestrategian tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää Kirkon suhtautumisen päihteisiin ja päihdeongelmaan • tietää ennaltaehkäisevän päihdetyön ja päihdehaittojen hoidon osana kirkon päihdestrategiaa • tietää kirkon päihdestrategian mukaiset päihdetyön toimintaympäristöt • tietää kristillisen päihdetyön haasteet.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee diakoniatyön periaatteet.</p>	<p>Diakoniatyön periaatteiden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee kirkkolain (kirkkojärjestys 1055/1993, luku 04 § 3) diakoniatyötä ohjaavien säännösten sisällön • tuntee diakoniatyön raamatullisen perustan. <p>Diakoniatyön periaatteiden mukainen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään lähimmäisenrakkautta • ymmärtää vaitiolovelvollisuuden ehdottomuuden ja noudattaa sitä • osaa erottaa omat ja asiakkaan arvot ja tarpeet toisistaan ja toimii ammatillisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia kristillisen päihdetyön erityispiirteiden mukaisesti.</p>	<p>Riippuvuuden kehittymisen ja toipumisen kristillisten selitysmallien tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tunnistaa asiakkaassa päihteen käytön aiheuttamia syy ja seuraussuhteita kristillisestä näkökulmasta • osaa tunnistaa asiakkaassa päihderiippuvuuden aiheuttaman vieraan-

tumisen itsestä, läheisistä ihmisistä, ympäristöstä ja Jumalasta

- osaa tunnistaa toipumisprosessissa itsetuntemuksen lisääntymisen myötä lähentymisen läheisiin ihmisiin, ympäristöön ja Jumalaan
- osaa tunnistaa asiakkaan päihdehistoriassa erilaisten yhteisöissä vaikuttavien systeemien merkityksen päihdeongelman synnyssä ja siitä toipumisessa
- osaa löytää kristillisestä elämäntavasta mahdollisuuden vapautua päihdekäyttöä ylläpitävistä rooleista.

Hengellisten tarpeiden käsitteleminen osana kristillistä päihdetyötä

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää syyllisyyden ja häpeän merkityksen sekä osaa ohjata asiakasta vapautumaan niistä
- osaa tunnistaa asiakkaan hengellisiä tarpeita ja kohdata hengellistä hätää
- osaa arvioida asiakkaan hengellisiä voimavaroja ja esteitä
- osaa erottaa asiakkaassa terveen hengellisyden mielenterveysongelmaan liittyvästä hengellisyydestä
- tunnistaa omat valmiutensa hengellisten asioiden käsittelyyn
- osaa ohjata asiakkaan tarvittaessa muiden sielunhoito- tai terapia- palvelujen piiriin.

Kristillisen päihdetyön toimintatapojen ja toteutusmallien mukainen toiminta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee traditionaalisen kristillisen päihdetyön sekä pelastusopillisen päihdetyön toimintamallit
- osaa valita asiakkaan tarpeiden mukaisen toimintamallin
- osaa ohjata asiakkaan kristillisiin

	<p>vertaistukiryhmiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa keskustella hengellisistä kysymyksistä asiakkaan kanssa • osaa tarvittaessa luoda hiljenty miselle ja rukoukselle suotuisat olosuhteet • osaa ohjata asiakkaan muihin tarvittaviin palveluihin • osaa ottaa huomioon päihdeperheen tuen tarpeen ja ohjata päihdeongelmaisen asiakkaan läheiset tarkoituk senmukaisen tuen piiriin • tuntee vammaisten kanssa tehtävää päihdetyötä • tuntee vankien, vankilasta vapautuneiden sekä heidän omaistensa ja läheistensä kanssa tehtävää työtä seurakunnassa ja kristillisissä järjestöissä • tuntee vankilapastorin tai -diakonin tekemää sielunhoitotyötä vankilassa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida kristillisen päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa ottaa vastuun omasta toiminnastaan, osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja realistisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • osaa arvioida oman uskonnollisen vakaumuksensa ja hengellisen elämänsä suhdetta päihdetyön ammatilliseen toimintaan.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Kristillinen päihdetyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan kristillisen päihdetyön työtilanteissa. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat seurakuntien ja seurakuntayhtymien sekä kristillisten järjestöjen päihdetyötä tekevät yksiköt.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa kohdata päihdeongelmaisen asiakkaan kristillisestä toimintakehyksestä käsin tuntien kristillisen päihdetyön periaatteet ja ihmiskuvan ja osaa arvioida asiakkaan hoidontarpeen sekä ohjata hänet sopivan avun piiriin. Hän osaa tarvittaessa auttaa ja neuvoa asiakasta yksilö- tai ryhmäkeskustelun keinoin.

Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttö-
tutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan
hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olenainen osa ammattitaidon
osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä
opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja
tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja
palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

6 § Myllyhoito®

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee Myllyhoito® -päihdetyön periaatteet ja toimintaympäristöt.</p>	<p>Myllyhoito® -päihdetyön periaatteiden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee Minnesota-mallin ja Myllyhoito® -lähestymistavan historian ja siihen liittyvän ammatilliskokemuksellisen työtavan • ymmärtää myllyhoidollisen työotteen perusteet: päihderiippuvuuden sairausluonne, 12 askeleen ohjelma, välittäminen, lähiyhteisön havahduttaminen, päihhteettömyys, moniammatillisuus • tuntee Myllyhoito® -laatukriteerit • tuntee Myllyhoidon eettiset säännöt. <p>Myllyhoito® -päihdetyön toimintaympäristöjen tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee Myllyhoito® -päihdetyön soveltamismalleja • tuntee Myllyhoito® -hoito- ja kuntoutusyksiköiden toimintaa • tuntee Myllyhoito® -ehkäisevän päihdetyön toimintamalleja.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia Myllyhoito® -päihdetyön erityispiirteiden mukaisesti.

Riippuvuuden kehittymisen ja toipumisen Myllyhoito® -selitysmallien ymmärtäminen

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää päihderiippuvuuden sairausluonteen
- ymmärtää riippuvuuteen sairastumisen yhteisöllisen luonteen perhe- ja muun lähiyhteisön sekä hoito-yhteisön kannalta
- ymmärtää 12 askeleen ohjelman ja vertaistuen merkityksen toipumisessa
- ymmärtää päihderiippuvuudesta toipumisen alkavan päihteettömän elämän opettelemisesta ja olevan pitkäaikainen prosessi
- ymmärtää lähiyhteisön tuen ja mukaan saamisen merkityksen toipumiselle.

Myllyhoito® -toimintaperiaatteiden mukainen toiminta

Tutkinnon suorittaja

- osaa ohjata potilaan tutkimaan päihderiippuvuuden vaikutuksia elämässään ja motivoida häntä muutokseen
- osaa ohjata potilasta ymmärtämään, että vastuu riippuvuussairaudesta on hänellä itsellään
- ymmärtää potilaan lähiyhteisön havahduttamisen merkityksen, ja osaa ohjata heitä hakemaan hoitoa ja tukea itselleen
- osaa tukea potilasta päihteettömän elämän opettelemiseen
- osaa kannustaa potilasta tukeutumaan toipumisessaan 12 askeleen vertaistukiryhmiin
- osaa välittää potilaalle toivoa ja muutoksen mahdollisuutta toipumisen eri vaiheissa
- ymmärtää havahduttamistyön ja tietoisuuden herättämisen ennalta-

- ehkäisevän merkityksen yhteiskunnassa (kohteena työyhteisöt, ammattijärjestöt, ammattiauttajat, päättäjät, jne.)
- osaa pitää kohderyhmän huomioon ottaen havahduttamislunnon, jossa tulee esille riippuvuusilmiö yksilön ja lähiyhteisön kannalta.

Myllyhoito® -yhteisöhoidon tunteminen ja ryhmän ohjaamisen hallitseminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee Myllyhoito® -yhteisöhoidon periaatteet
- tuntee ammatilliskokemuksellisen ryhmänohjaajan roolin, yleiset toimintamallit, ryhmähoidon tavoitteet, työvälineet ja säännöt sekä osaa soveltaa niitä yhteisöhoitossa
- ymmärtää ryhmänohjaajan vastuun ja roolinsa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

12 askeleen toipumisohjelmien tunteminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa käyttää 12 askeleen toipumisohjelmaa työvälineenä
- ymmärtää 12 askeleen ryhmiin osallistumisen merkityksen sekä
- osaa soveltaa sitä sekä ammatillisen päihdetyön että yksilön ja yhteisön toipumisen kannalta
- ymmärtää 12 askeleen itsehoitoon osallistumisen ja ammattityön erillään pitämisen merkityksen.

Toipumiseen auttaminen

- hallitsee hoitokokonaisuuden, tiedottamisen ja vuorovaikutuksen sekä potilastyössä että moniammatillisessa tiimissä

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa toipumiskokemusta edistääkseen potilaan päihderiippuvuuteen ja sen seurauksiin liittyvien tosiasioiden, tunteiden ja asenteiden tunnistamisessa ja kohtaamisessa • osaa hyödyntää erilaisia ongelmanratkaisu- ja päätöksentekomahdollisuuksia potilaan tilan ja voimavarojen mukaan • osaa hyödyntää monipuolisesti ohjaus- ja terapiavälineitä ja toipumiskokemusta tukemaan toipumista ja päihteetöntä elämäntapaa • osaa kuvata potilaan edistymistä ja jatkohoidon tarpeita • osaa ohjata potilaan tarpeen mukaan muiden palvelujen piiriin • osaa soveltaa kokemustietoa tukeakseen potilasta kiinnittymään 12 askeleen ryhmiin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida Myllyhoito® -päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun omasta toiminnastaan, osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja realistisesti sekä hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • ymmärtää Myllyhoidon eettisten sääntöjen merkityksen ja osaa tehdä niihin peilaten jatkuvaa itsearviointia • tunnistaa oman ammattitaitonsa rajallisuuden, osaa pyytää apua työhönsä sekä hyödyntää työnohjausta ammatillisessa kehitymisessään

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa työskennellä moniammatillisen työryhmän jäsenenä ja ymmärtää oman roolinsa yhteisön jäsenenä • osaa toimia ammatillisesti yhteisöhoidon työntekijänä • osaa soveltaa 12 askeleen ohjelmasta saatua kokemusta ammatillisessa kehittämisessään.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Myllyhoito® -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa Myllyhoito® -työtilanteissa. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat Myllyhoitoyhdistys ry sekä sen osoittamat Myllyhoito® -päihdehoitopaikat.

Ammattitaidon osoittaminen sisältää havahduttamislunnon pitämisen sekä päihdeasiakkaan ja/tai hänen läheisensä kohtaamisen aidoissa työtilanteissa. Tutkinnon suorittajan tulee seurata asiakkaan hoitoprosessia, osallistua siihen sekä kuvata kyseistä prosessia.

Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.⁷ § Järjestötyö päihdehuollossa

7 § Järjestötyö päihdehuollossa

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee yhdistystoiminnan periaatteet ja tuntee päihdejärjestöt toimintaympäristönä.</p>	<p>Yhdistystoiminnan periaatteiden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee Yhdistyslain (26.5.1989/503)• osaa yhdistyksen toimintakäytännöt• ymmärtää jäsenen ja muiden toimijoiden aseman ja vaikuttamismahdollisuudet yhdistyksessä• tuntee yhdistyksen talouden eri osatekijät ja osaa soveltaa taloudellista ajattelua myös omaan työhönsä. <p>Päihdejärjestöjen toimintaympäristön tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee ehkäisevän päihdetyön toimintaympäristön (Stakesin kaavio) ja tietää, miten ehkäisevän päihdetyön järjestöt sijoittuvat tähän kontekstiin• tietää kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ja sen merkityksen yhdistystoiminnalle• tuntee Terveyden edistämiskeskuksen koordinoiman Järjestöjen päihdeohjelman• tuntee Terveyden edistämiskeskuksen koordinoiman Järjestöjen huumausaineohjelman• ymmärtää kansalaisjärjestölähtöisen päihdetyön merkityksen, tavoitteet ja arvot• ymmärtää järjestömuotoisen päihdetyön roolin suhteessa julkiseen päihdetyöhön• ymmärtää järjestöjen päihdepalvelujen roolin julkisen sektorin palvelujen täydentäjänä• ymmärtää päihdejärjestön merkityksen alueellisena/paikallisena toimijana

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää järjestöissä tehtävän vapaaehtoisuuteen perustuvan vertaisavun toimintamenetelmät ja merkityksen yhteiskunnassa • ymmärtää vapaaehtoisen toimimisen ja vapaaehtoistyön käsitteet • ymmärtää vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja merkityksen yhteiskunnassa • ymmärtää verkostoitumisen ja yhteistyön merkityksen.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee yksittäisen päihdejärjestön toimintaperiaatteet ja -ympäristön.</p>	<p>Päihdejärjestön toimintaperiaatteiden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee yhdistyksen säännöt ja ohjeet • tietää yhdistyksen toiminnan tarkoituksen ja tavoitteet • tuntee yhdistyksen vuosi- ja toimintakertomukset sekä tilinpäätöksen • tuntee yhdistyksen toimintamuodot sekä kehittämistoiminnan • tuntee yhdistyksen arvot. <p>Päihdejärjestön toimintaympäristön tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yhdistyksen roolin julkisen sektorin palveluja täydentävänä toimijana • tuntee yhdistyksen yhteistyökumppanit ja sidosryhmät • tietää yhdistyksen verkostot ja osaa hyödyntää niitä • tunnistaa vapaaehtoistoiminnan ja työsuhteessa tapahtuvan työn eron yhdistyksessä • ymmärtää yhdistyksen tavan toimia päihdeasiakkaiden äänen välittäjänä.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia järjestötoiminnan periaatteiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan periaatteiden mukainen toiminta suhteessa vapaaehtoistoimijoihin

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää ja osaa tukea vapaaehtois-toimijoita jaksamisessa
- ymmärtää sitoutumisen merkityksen vapaaehtoistoiminnassa sekä toiminnallaan edesauttaa vapaaehtoistoimijoiden sitoutumista
- osaa pohtia omaa rooliaan suhteessa työyhteisöön ja vapaaehtois-toimijoihin.

Järjestötoiminnan terveyttä ja toiminnallisuutta edistävien periaatteiden ymmärtäminen ja niiden mukaan toimiminen

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää toiminnallisuuden sekä ihmisen vahvojen ja terveiden elämäntilanteiden tukemisen tärkeyden tuettaessa ihmisiä hallittuun alkoholin käyttöön tai päihdeongelmyyteen
- osaa järjestää toipumista tukevaa toimintaa tai ohjata päihdeongelmaisen toiminnan piiriin
- osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena
- osaa tukea ihmisiä arjessa järjestön toimintaperiaatteiden mukaisesti
- osaa arvioida päihdeongelmaisen tilannetta kokonaisvaltaisesti ja ohjata ja auttaa hänet tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin
- osaa tarvittaessa auttaa päihdeasiakasta hakemaan apua päihdepalveluihin liittyvissä epäkohdissa sekä edunvalvontakysymyksissä
- osaa kohdata päihdeongelmaisen läheisiä ja ohjata heidät vertais- tai

	<p>muun läheisen tarvitseman avun piiriin</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa esitellä yhdistystä ulkopuolisille.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää päihdejärjestöjen toiminnan yhteisöllisen luonteen ja toimii toipumista edistävän ilmapiirin luomiseksi.</p>	<p>Järjestötoiminnan yhteisöllisen luonteen ymmärtäminen ja toipumista edistävän ilmapiirin luominen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen toipumisessa • osaa toiminnallaan edistää positii- visen toipumisilmapiirin syntymistä yhteisössä • ymmärtää perheen, omaisten ja lähipiirin roolin ja merkityksen päihderiippuvuudessa ja toipu- misessa • ymmärtää järjestöissä syntyvän kokemuksellisen tiedon ja osaa- misen merkityksen päihdetyössä • ymmärtää vertaistuen merkityksen toipumisprosesissa • ymmärtää syyllisyyden ja häpeän merkityksen sekä osaa ohjata päihdeongelmaista vapautumaan niistä • ymmärtää naisten ja miesten ja eri ikäryhmien päihdeongelman erityispiirteet • ymmärtää aikuisten antaman mallin merkityksen lasten ja nuorten päihteiden käyttöön • tunnistaa, miten yhdistyksen arvot näkyvät yhdistyksen toiminnassa ja osaa toimia arvojen mukaisesti • ymmärtää oman roolinsa suhteessa vapaaehtoistoimijoihin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida järjestötyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun omasta toiminnastaan • osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti ja realistisesti ja hyö- dyntää saamaansa palautetta

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perustuvaa että laajaan käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena. • tunnistaa oman asenteensa ja suhteensa päihdeongelmaan ja päihteisiin ja sen vaikutukset sekä asiakkaisiin että laajemmin yhteiskuntaan.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Järjestötyö päihdehuollossa -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa työtilanteissa. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat päihdetyöhön erikoistuneet järjestöt ja niiden toimintayksiköt.

Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttö- ja tutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymän tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

8 § Ehkäisevä päihdetyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee ehkäisevän päihdetyön periaatteet ja toimintaympäristöt.</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön periaatteiden tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ehkäisevän päihdetyön lakisääteisen perustan • hallitsee päihdetyötä ohjaavien ohjelmien ja hankkeiden ehkäisevän päihdetyön kannalta keskeisen sisällön • ymmärtää ehkäisevän päihdetyön yhteyden kunnan eri strategioihin • tuntee ehkäisevän päihdetyön historian kehityksen • tuntee ehkäisevän ja korjaavan

	<p>päihdetyön erot ja yhtymäkohdat</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yleisen ehkäisyn ja riskiehkäisyn merkityksen • tuntee kansalaisen päihteisiin ja niiden käyttöön liittyvät oikeudet ja rajoitukset • ymmärtää päihteiden käytön sidonnaisuuden kasvuympäristöön, etniseen alkuperään ja eri kulttuuriin • ymmärtää median merkityksen päihdeasenteiden muokkaajana. <p>Ehkäisevän päihdetyön toimintaympäristöjen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää EU:n, valtion, kunnan ja kolmannen sektorin roolit ehkäisevässä päihdetyössä • tuntee kunnan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilön tehtävät • tuntee kunnan moniammatillisen päihdetyöryhmän tehtävät • tuntee ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen toimintatapoja sekä ymmärtää niiden merkityksen ehkäisevässä päihdetyössä • tietää projektien merkityksen ehkäisevän päihdetyön kehittämisessä ja toteuttamisessa • tuntee erilaisissa viitekehyksissä (mm. psykososiaalinen, kristillinen, myllyhoidollinen) toteutettavan ehkäisevän päihdetyön muotoja.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia ehkäisevän päihdetyön erityispiirteiden mukaisesti.</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön toimintatapojen ja toteutusmallien mukainen toiminta</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa ehkäisevän päihdetyön laatuksiteereitä työssään • tuntee yleisen ehkäisyn ja riskiehkäisyn toimintatasot • tuntee yleisen ehkäisyn kohde-ryhmiä, vaikuttamiskohteet ja toimintatapoja

	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee riskiehkäisyn kohderyhmiä, vaikuttamiskohteet ja toimintatapoja • soveltaa osaamistaan suunnittele- malla ja toteuttamalla ehkäisevän päihdetyön prosessin (tilaisuuden, tapahtuman tms.) • osaa valita kohteen/kohderyhmän huomioiden tarkoituksenmukaisen toimintamallin • osaa tarvittaessa perustellusti muuttaa toimintaansa • osaa tarvittaessa ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon hoidollisiin palveluihin • osaa koota tarvittavan yhteistyö- verkoston ja hyödyntää moniamma- tillisuutta ehkäisevässä päihdetyössä • osaa hyödyntää tarkoituksenmukai- sesti erilaisia tiedottamisen keinoja ehkäisevässä päihdetyössä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ehkäisevän päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammattitaitoaan.</p>	<p>Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastuun omasta toiminnas- taan, osaa arvioida omaa toimin- taansa kriittisesti ja realistisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta • osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sekä tieteelliseen näyttöön perus- tuvaa että laajaan käytännön koke- mukseen perustuvaa tietoa ja käyttää sitä toimintansa perusteena • tunnistaa oman asenteensa ja suhteensa päihteisiin ja niiden käyttöön ja ymmärtää näiden vaikutuksen työhönsä • osaa arvioida aineellisia ja aineet- tomia voimavaroja ja suunnitella realistisesti työtään suhteessa niihin • osaa pitää huolta jaksamisestaan ja työhyvinvoinnistaan.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ehkäisevä päihdetyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa ehkäisevän päihdetyön työtilanteissa. Tutkintotilaisuuden tulee sisältää vuorovaikutuksellisia työtilanteita ehkäisevän päihdetyön kohteen/kohderyhmän kanssa. Ammattitaidon osoittamiseen ja arviointiin soveltuvia toimintaympäristöjä ovat ehkäisevään päihdetyöhön erikoistuneet yksiköt ja järjestöt.

Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia perustellusti aidoissa työtilanteissa. Ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

9 § Yrittäjyys

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä.	Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä ja pystyy tältä pohjalta erittelemään arvojaan sekä arvioidaan omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä• osaa laatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä.	Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• on tutustunut toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymiä ja kehityksen sekä markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa tarkastella oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta eli elättääkö yritys • osaa tarkastella yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta • osaa tarkastella yrittäjyyttä myös työnantajana toimimisen näkökulmasta.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen.</p>	<p>Liikeidean laadinta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja osaa keskustella asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritys-toimintansa vaihtoehtoista • osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa kehittää yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritys-toiminnan aloittaminen vaatii • osaa asiantuntijoiden kanssa arvioida yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa luoda asiakas- ja verkostosuhteita.</p>	<p>Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa pohtia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja verkostosuhteita • osaa hahmotella em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen.</p>	<p>Taloudellinen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valita yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoitella palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioiden

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtia taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa laatia yritykselleen karkean tulosten ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja.</p>	<p>Asiantuntijapalvelujen käyttö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys-tutkinnon osan ammatillinen osaaminen näytetään laatimalla alustava liikeidea yritykselle. Tätä täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla. Tutkintosuoritukseen kuuluu myös tutkinnon suorittajan toiminta edellä esitetyn prosessin aikana. Toiminta dokumentoidaan, ja dokumentteihin liitetään työelämän arvioijien arvioinnit. Tutkinnon suorittaja tekee myös henkilökohtaisen arvion ja kehittämisuunnitelman omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan toimia yrittäjänä.

Ammattitaidon osoittamista syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla, jossa dokumenttien ja arviointien pohjalta tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä suullinen ja kirjallinen itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajille arviointipäätöksen jälkeen.

PÄIHDETYÖN AMMATTITUTKINNON SUORITTANEEN AMMATTIALAN JA AMMATTITAITOJEN KUVAUS

Ammattialan kuvaus

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittaneen työ on osa sosiaali- ja terveysalan ja asiantuntijajärjestöjen toimintaa. Työ on vastuullista ennakoivaa, ennaltaehkäisevää ja korjaavaa päihdetyötä, jota toteutetaan yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla.

Toimintaympäristö

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut työskentelee erilaisissa sosiaali- ja terveysalan tai muissa päihdetyön osaamista vaativissa tehtävissä. Työtä tehdään erilaisissa perus- ja erityispalveluissa, esimerkiksi päivätoimintakeskuksissa, polikliinisissa yksiköissä, terveyskeskuksissa, asumispalveluissa, päihdehuollon kuntoutusyksiköissä ja sairaaloissa. Lisäksi työtä tehdään kotihoidossa, mielenterveytyksessä, nuorisotyössä, lastensuojelussa, diakoniatyössä, kansalaisjärjestöissä ja vapaaehtoisuustoiminnassa.

Ammattitaitojen kuvaus

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut ymmärtää ammatillisen päihdetyön yhteiskunnallisen oikeutuksen ja sidonnaisuuden, tuntee päihdetyötä määrittävän säädöspohjan ja päihdepalvelujärjestelmän osana sosiaali- ja terveydenhuollon yleistä palvelujärjestelmää.

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut tuntee riippuvuusilmiön ja päihdekäytön laaja-alaiset haitat sekä niiden keskinäiset yhteydet. Tutkinnon suorittanut tuntee eri elämänvaiheisiin ja -tilanteisiin liittyviä päihdeiden käytön erityispiirteitä ja päihdetyön erityiskysymyksiä ja osaa hyödyntää eri ammattiryhmien ja toimijoiden osaamista ja asiantuntemusta asiakkaan hoidon ja kuntoutuksen edistämiseksi. Tutkinnon suorittanut hallitsee päihdetyön laatusuosituksen mukaisen suunnitelmallisen hoito-, kuntoutus- ja auttamistyön päihdetyössä ja toimii työssään asiakaslähtöisesti ja hänen vakaumustaan kunnioittaen. Työssä painottuu ammatillinen vuorovaikutus ja kyky kohdata asiakas ja hänen läheisensä.

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut osaa toimia oman työnsä asiantuntijana moniammatillisessa työympäristössä ja yhteistyössä eri tahojen kanssa. Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut tuntee päihdetyön erilaisia lähestymistapoja ja projektityön päihdetyön toimintamuotona.

Päihdetyön ammattitutkinnon suorittanut osaa arvioida päihdetyön osaamistaan ja kehittää ammatitaitoaan sekä osaa huolehtia tarkoituksenmukaisesti omasta ja työyhteisönsä hyvinvoinnista.